

ინოვაციური ბიზნესი - „სტარტაპ საქართველო“ თანამედროვე ეტაპზე

INNOVATIVE BUSINESS – “START-UP GEORGIA” AT THE PRESENT STAGE

ნანული მახარაძე

NANULI MAKHARADZE

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,
ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ასისტენტ-პროფესორი

Doctor of Business Administration,
Batumi Shota Rustaveli State University,
assistant professor

ანოტაცია

თანამედროვე ეტაპზე ინოვაციური ეკონომიკის განვითარებაში მნიშვნელოვანია სტარტაპების ფორმირება და დამწევი საწარმოებისათვის (სტარტაპები) ხელშეწყობა. ამ მიმართულებით ჩვენს ქვეყანაში მოქმედი პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს საქართველოში ინოვაციურად მოაზროვნე და მეწარმეული იდეების მქონე ახალგაზრდებმა მიიღონ მაღალი დონის საერთაშორისო პრაქტიკული ცოდნა, რაც მათ შემდგომში დაეხმარება გლობალური მნიშვნელობის კომპანიების ჩამოყალიბებაში. დამწევი მეწარმეებს, რომლებსაც არ აქვთ საკმარისი ფინანსური სახსრები ბიზნესის დაწყებისა ან განვითარებისათვის, ეძლევათ უნიკალური შანსი საკუთარი იდეები კონკრეტულ ბიზნესად აქციონ.

დამწევი საწარმოების (სტარტაპების) ხელშეწყობის პროგრამას მთავრობის ინიციატივით ერთობლივად ახორციელებენ საპარტნიორო ფონდი და ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტო. საერთო ჯამში ინოვაციურ და მაღალტექნოლოგიურ კომპონენტებში „სტარტაპ საქართველო“ 70-ზე მეტი გამარჯვებული პეიჯს. გამარჯვებული პროექტების ავტორები უკვე მუშაობენ საკუთარი იდეების განხორციელებაზე. პროექტების შეფასების მთავარ კრიტერიუმებად მიჩნეული იქნა ინოვაციურობის ხარისხი, გლობალურ ბაზარზე გასვლის პოტენციალი, ვენჩურული ინვესტიციებისთვის მიმზიდველი პროდუქტები, გუნდის კომპეტენტურობა და ა. შ.

საკვანძო სიტყვები: სტარტაპი, ინოვაციური ბიზნესი, „სტარტაპ საქართველო“ კრიტერიუმები, პროექტი, ინოვაციების სააგენტო.

Abstract

At the present stage, the formation of start-up and promotion of beginner enterprises is an important factor for developing innovative economic. The aim of the program in our country is to support those young generations who can think innovatively and have entrepreneurship ideas to receive high-level international practical knowledge and this in future will help them to format companies of global importance. Beginner (start-up) enterprisers, who do not have sufficient funds to start or develop the business, they are given the chance to transform their ideas into concrete business.

The government initiates to support the program of beginner enterprises, jointly with the Partnership Foundation and The Innovative and Technology agency. Nowadays, Georgia has 70 winners in the innovative and high technological component. The authors of the projects are working on to develop their ideas. The main criteria of the evaluation were considered the quality of innovation, the potential of entering the global market, attractive products for venture investment, the competence of the team and etc.

Keywords: Start-up, Innovative business, „Start-up Georgia“, Criteria, Project, The Innovative agency.

თანამედროვე ეტაპზე ინოვაციური ეკონომიკის განვითარებაში მნიშვნელოვანია სტარტაპების ფორმირება და დამწეები საწარმოებისათვის (startapebi) ხელშეწყობა. ქვეყნის სწრაფი ეკონომიკური განვითარების მიზნით, 2016 წლის 17 ივნისიდან საქართველოს მთავრობის რეფორმების 4-punctiani გეგმის ფარგლებში, ინოვაციური ბიზნესის ხელშეწყობის პროგრამა „startap საქართველო“ დაიწყო. როგორც ცნობილია, „startap საქართველო“ დაწყების მიზანია მოქალაქეებს, განსაკუთრებით კი, ახალგაზრდებს, რომლებსაც აქამდე ფინანსური რესურსის არქონის გამო არ შეეძლოთ ბიზნესის დაწყება, მიეცეთ უნიკალური შანსი განახორციელონ თავიანთი ბიზნეს-იდეები და დაიწყოთ საკუთარი ბიზნესი.

პროექტის მიზანია ინოვაციური სტარტაპ იდეების საშუალებით საქართველო მონიშნოს მსოფლიოს გლობალურ რუკაზე, როგორც inovaciuri ბიზნესის წარმოების ერთერთი მთავარი ეპიცენტრი. აღსანიშნავია, რომ პროგრამის განხორციელების შედეგად ქვეყანაში მნიშვნელოვნად განვითარდება ბიზნესი, შეიქმნება ახალი სამუშაო ადგილები, გაუმჯობესდება მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობა და ა.შ.

ქვეყანაში, „startap საქართველო“ კოორდინატორები არიან საპარტნიორო ფონდი და საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო. ფონდი უფლებამოსილია, პროექტების შერჩევის პროცესი ჩაატაროს, მათ შორის, კონკურსის წესით, წინასწარ გაცხადებულ პერიოდში შესული პროექტებისაგან საუკეთესო პროექტების შერჩევის გზით. პროგრამის განხორციელების პირველ ეტაპზე სახელმწიფომ 11 მილიონი ლარი გაიღო, რომლითაც inovaciuri და მაღალტექნოლოგიური სტარტაპები დაფინანსდება. სამომავლოდ, უფრო მეტი სტარტაპის დაფინანსების მიზნით, პროგრამის ბიუჯეტი შესაძლოა 35 მილიონ ლარამდე გაიზარდოს. ამასთან, შემდგომში ბენეფიციარს მიეცემა შესაძლებლობა გამოისყიდოს ფონდის წილი ერთობლივ კომპანიაში შეღავათიანი პირობებით ან მოიძიოს სხვა ინვესტორები.

საპარტნიორო ფონდის მიერ სპეციალურად შექმნილი შეიღობილი კომპანია „startap საქართველო“ თითოეულ დაფინანსებულ ბენეფიციართან ერთად შექმნის ახალ კომპანიას (startaps), რომელშიც ფონდი კაპიტალის სახით შეიტანს 15 000 ლარიდან 100 000 ლარამდე. ამ მოდელით, პროგრამის ბენეფიციარს თანამონაწილეობის სახით, მხოლოდ პროექტის ჯამური ღირებულების მინიმუმ 10%-ის ოდენობის თანხის შეტანა მოუწევს, ხოლო მისი ბიზნეს-იდეა ავტომატურად შეფასდება, როგორც ერთობლივი კომპანიის კაპიტალში 40%-იანი შენატანი. შესაბამისად, მხოლოდ 10%-ანი თანხობრივი თანამონაწილეობის პირობებში პროგრამის ბენეფიციარი ხდება 50%-იანი წილის მფლობელი ახალ კომპანიაში.

პროექტში მონაწილეობა შეუძლია საქართველოს ნებისმიერ მოქალაქეს, ვისაც სიახლეზე ორიენტირებული და პერსპექტიული ბიზნეს-ინა-

დადება აქვს და მისი განხორციელებისთვის საწყისი დაფინანსება სჭირდება.

პროგრამის პირობები:

„სტარტაპ საქართველოსგან“ თანადაფინანსების ოდენობა განსაზღვრულია 15,000 ლარიდან 100,000 ლარამდე;

განმცხადებლის ფულადი თანამონაწილეობა უნდა შეადგენდეს პროექტის მთლიანი ფულადი ბიუჯეტის სულ მცირე 10%-ს.

პროგრამაში მონაწილეობის მიზნით ყალიბდება ახალი ერთობლივი საწარმო (სტარტაპ კომპანია), რომლის თანადადამფუძნებლებია პროგრამის ბენეფიციარი და „სტარტაპ საქართველო“;

ერთობლივ საწარმოში ბენეფიციარის წილობრივი მონაწილეობა შეადგენს სულ მცირე 50%-ს, საიდანაც სულ მცირე 10%-ი არის მისი ფულადი თანამონაწილეობა, ხოლო მინიმუმ 40% ეძლევა ბიზნესიდვის სანაცვლოდ. შესაბამისად, „სტარტაპ საქართველოს“ წილობრივი მონაწილეობა შეადგენს მაქსიმუმ 50%-ს;

ბენეფიციარს უფლება აქვს ჰქონდეს ერთობლივ საწარმოში 50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობა იმ შემთხვევაში, თუკი მისი ფულადი ან არაფულადი შენატანის ღირებულება აღემატება კომპანიის სადამფუძნებლო კაპიტალის 50%-ს;

„startap საქართველო“ რჩება ერთობლივ საწარმოში პარტნიორად არა უმეტეს 10 წლის ვადით. ბენეფიციარს ენიჭება „სტარტაპ საქართველოს“ წილის კომფორტული პირობებით გამოსყიდვის უპირატესი უფლება. **მაღალტექნოლოგიური ბიზნეს იდეის შემთხვევაში:**

პროექტს შეაფასებენ წამყვანი საერთაშორისო ექსპერტები სილიკონ ველიდან (aSS); sainvesticio დაფინანსება 100,000 ლარამდე;

ბენეფიციარს არ მოითხოვება თანხობრივი თანამონაწილეობა;

მისი წილობრივი მონაწილეობა კომპანია ში 95%-ს შეადგენს;

წარმატებულ პროექტებს დამატებითი ინვესტიციების მოსაპოვებლად სილიკონ ველიში საერთაშორისო ინვესტორებს წარუდგენენ; პროგრამა მოიცავს ორ კომპონენტს:

ტექნიკური დახმარების კომპონენტი, რომელიც გულისხმობს პროექტების შერჩევის და განხორციელების პროცესში ტექნიკური დახმარების გაწევას (trainingebis, კონსულტაციების და ფონდისათვის მისაღები სხვა სახის ტექნიკური დახმარების განხორციელებას, საჭიროების შესაბამისად);

დაფინანსების კომპონენტი, რომელიც გულისხმობს პროექტის დაფინანსებას, პროგრამით დადგენილი წესის შესაბამისად.

განმცხადებლის მიერ წარდგენილი პროექტების შერჩევას ახორციელებს ფონდი დადგენილი კრიტერიუმებისა და წესის შესაბამისად. SerCeva ხდება ორ etapad:

პირველი ეტაპის მიზანია დადგენილ კრიტერიუმებთან განმცხადებლისა და პროექტის

შესაბამისობის დადგენა. პირველ ეტაპზე შერჩეული პროექტები განსახილველად გადადის შერჩევის მე-2 ეტაპზე;

მე-2 ეტაპის მიზანია პროექტის, მათ შორის, ბიზნესგეგმის დეტალური განხილვა და პროექტის დაფინანსების შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება.

გარდა ზემოთ აღნიშნულისა დამწეები საწარმოების (სტარტაპების) ხელშეწყობის პროგრამა „სტარტაპ საქართველოს“ ორი კომპონენტისაგან შედგება: 1. ინოვაციური; 2. მაღალტექნოლოგიური.

ინოვაციური კომპონენტი - პროექტის მთლიანი ბიუჯეტი არ არის შეზღუდული „startup საქართველოსგან“ თანადაფინანსების ოდენობა განსაზღვრულია 15 000 ლარიდან 100 000 ლარამდე. განმცხადებლის ფულადი თანამონაწილეობა უნდა შეადგენდეს პროექტის მთლიანი ფულადი ბიუჯეტის სულ მცირე 10%-ს. პროგრამაში მონაწილეობის მიზნით ყალიბდება ახალი ერთობლივი საწარმო (startup კომპანია) - საქართველოში რეგისტრირებული საწარმო, რომლის თანადაფუძნებლებია ერთის მხრივ, პროგრამის ბენეფიციარი, ხოლო მეორეს მხრივ, „startup საქართველო“. ერთობლივ საწარმოში (startup კომპანიაში) ბენეფიციარის წილობრივი მონაწილეობა შეადგენს სულ მცირე 50%-ს, საიდანაც სულ მცირე 10%-ი არის მისი ფულადი თანამონაწილეობა, ხოლო მინიმუმ 40% ეძლევა ბიზნესიდვის სანაცვლოდ. შესაბამისად, „სტარტაპ საქართველოს“ წილობრივი მონაწილეობა შეადგენს მაქსიმუმ 50%-ს. ბენეფიციარს უფლება აქვს ჰქონდეს ერთობლივ საწარმოში (startup კომპანიაში) 50%-ზე მეტი წილობრივი მონაწილეობა იმ შემთხვევაში, თუკი მისი ფულადი ან არაფულადი (materialuri, არამატერიალური) შენატანის ღირებულება აღემატება კომპანიის სადამფუძნებლო კაპიტალის 50%-ს. კონკურსში გამარჯვებული ბიზნესიდების ავტორებთან (programis ბენეფიციარი) „startup საქართველო“ გააფორმებს პარტნიორთა შეთანხმებას, სადაც გაიწერება პროგრამის ბენეფიციარისა და „startup საქართველოს“ უფლებ-ვალდებულებები, მათ შორის სტარტაპ კომპანიიდან „startup საქართველოს“ მომავალში გასვლის პირობები და მექანიზმები. „startup საქართველო“ რჩება ერთობლივ საწარმოში პარტნიორად არა უმეტეს 10 წლის ვადით. ბენეფიციარს ენიჭება „startup საქართველოს“ წილის კომფორტული პირობებით გამოსყიდვის უპირატესი უფლება.

მაღალტექნოლოგიური კომპონენტი მაღალტექნოლოგიურ იდეად ჩაითვლება: ავიაკოსმოსური წარმოება, ავტომობილები, ხელოვნური ინტელექტი, ბიოტექნოლოგიები, ბიოინფორმატიკა, კომპიუტერული ინჟინერია, კომპიუტერული მეცნიერება, ინფორმაციული ტექნოლოგი-

ები, ნანოტექნოლოგიები, ბირთვული ფიზიკა, ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რობოტიკა, ნახევარგამტარები და ტელეკომუნიკაცია.

მაღალტექნოლოგიური ბიზნესიდვის შემთხვევაში პროექტის შეფასებენ წამყვანი საერთაშორისო ექსპერტები სილიკონ ველიდან (აშშ.) საინვესტიციო დაფინანსება 100 000 ლარამდეა და არ მოითხოვება განმცხადებლის თანხობრივი თანამონაწილეობა.

თავის მხრივ, საქართველოს ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების სააგენტო მაქსიმუმ 100 000 ლარის ოდენობით დააფინანსებს მაღალტექნოლოგიური დარგის სტარტაპებს, რაც მოიცავს ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს, ნანოტექნოლოგიებს, კომპიუტერულ ინჟინერიას, კომპიუტერულ მეცნიერებას, ავიაკოსმოსურ წარმოებას, ავტომობილებს, ხელოვნურ ინტელექტს, ბიოტექნოლოგიებს, ბიოინფორმატიკას, ბირთვულ ფიზიკას, ელექტრომაგნიტურ გამოსხივებას, რობოტიკასა და ტელეკომუნიკაციას. უნიკალური ინოვაციური იდეის შემთხვევაში კი ბენეფიციარს აღარ მოეთხოვება პროექტის თანადაფინანსება და მისი წილი კომპანიაში 95% იქნება. რაც ძალიან მნიშვნელოვანია, სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ასეთი მაღალტექნოლოგიური პროექტების მსოფლიო ბაზარზე გატანას, ამასთან, დაეხმარება წარმატებულ კომპანიებს შემდგომი დაფინანსების მოსაპოვებლად და გასავითარებლად აწარმოონ აქტიური კომუნიკაცია ინვესტორებთან და დაინტერესებულ პირებთან.

პროგრამა „startup საქართველოს“ ფარგლებში პროექტების შეფასების მთავარ კრიტერიუმებად განიხილებოდა - ინოვაციურობის ხარისხი, გლობალურ ბაზარზე გასვლის პოტენციალი, ვენჩურული ინვესტიციებისთვის მიმზიდველი პროდუქტები, გუნდის კომპეტენტურობა და ა.შ. ინოვაციური ბიზნესის წარმოებისათვის სულ პროექტ „startup საქართველოს“ ფარგლებში 720-ზე მეტი განაცხადი განიხილეს.

გამარჯვებულ პროექტებს შორისაა: აკრილის ხელოვნური ქვის გადამამუშავებელი საწარმო; ხის მერქნის ზედაპირის დაფარვა პოლიმერული მასალით ელექტრო-სტატიკური მეთოდით; სამედიცინო შპადელების წარმოება; ღვინის ჩაის წარმოება; ფირექსის მინის კრისტალებით დამზადებული ქართული დიზაინის ხელნაკეთი ნივთების წარმოება; ვეჯი პრესი - Veggie Press; ლატექსით დაფარული სამუშაო ხელთათმანების წარმოება; ფეხსაცმლის კალაპოტების წარმოება; ღვინომასალის გადამამუშავებელი ნაკადური ტიპის მობილური დანადგარი; სატვირთო ავტომობილების მძღოლების პირადი ადვოკატი; პირადი ნივთების ელექტრონული შესანახი სათავსოები კურორტებზე; შესქელებული რძის წარმოება ნატურალური ინგრედიენტებით; მეორადი საბურავების გადამამუშავება; ინოვაციური დიზაინის დეკორატიული აგურის წარმოება; ვაშლის ჩიფსების წარმოება; ინოვაციური დეკორატიული ფილების და კერამიკული სივრცული აგურის წარმოება;

ორგანულ-მინერალური სასუქების წარმოება; ავტომობილის პარკირება ვერტიკალურ სივრცეში; თამაშობანა (Zveli საბავშვო თამაშების გაცოცხლება და პოპულარიზაცია მოზარდებს შორის); CARGOHUB – Cargon (transportireba და ლოჯისტიკა); Eco Build Georgia (samSeneblo მასალების წარმოება); Fly Wash Georgia; VivaPay; Bedlam Parking; მშენებლობა კონსტრუქციული სენდვიჩ პანელებით; სასარგებლო ნემატოდების წარმოება; კლინიკა ონლაინ (samedicino მომსახურება); ვინტი (informaciuli ტექნოლოგიები); მეფუტკრის სმს სასწორი; Tripplanner; Boletus Edulis-ის ჯიშის სოკოს გადამამუშავებელი საწარმო; ინოვაციური ტექნოლოგიით დამუშავებული კერამიკის ნაკეთობათა წარმოება; ნანოტექნოლოგიებით მიღებული აზოტ შემცველი სეოლიტური სასუქის წარმოება; BOS - ბიზნეს საოპერაციო სისტემების ელექტრონული პლატფორმა; iBuy; Limestone; Eduroad; აგროპარკი; შინაურ ცხოველთა საკვების ქარხანა; IRC (informaciuli ტექნოლოგიები); ხორცპროდუქტების მოძრავი მაღაზია-სამზარეულო; აიმედია ჰაბ (telekomunikacia); ინოვაციური ტექნოლოგიით დაფასებული ქართული ნატურალური ჩაი; Abiturienti.ge; უწყლოდ ავტო-რეცხვა; მიკრობოსტნეულის სათბური; Georgian Toys Factory და სხვ.

გამარჯვებული პროექტები მოიცავს ქვეყნის მთელ ტერიტორიას, კერძოდ: ქალაქ თბილისს, რეგიონებიდან - აჭარას, ქვემო ქართლს, კახეთს, გურიას.

დარგობრივი ნიშნის მიხედვით პროექტები გადანაწილებულია - გადამამუშავებელი მრეწველობის, განათლების, ტურიზმის, სოფლის მეურნეობის, ინტენეტ და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების, ქიმიური მრეწველობის და სხვა სფეროების მიხედვით. მნიშვნელოვანია ასევე სტარტაპერთა შემადგენლობაც, მონაწილეები არიან სტუდენტები, სამეცნიერო სფეროსა და ბიზნესის სფეროში მოღვაწე გამოცდილი ბენეფიციარები.

ინოვაციური სტარტაპების პროგრამებთან მუშაობის დიდი გამოცდილება აქვს ისრაელს, თურქეთს, გერმანიას, ჩინეთს და სხვა ქვეყნებს. ვფიქრობ, მათი გამოცდილების შესწავლა და ანალიზი წარმატებულ სტარტაპებთან თანამშრომლობა მნიშვნელოვანი იქნება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისთვის. სასურველია სტარტაპების პროგრამამ მოიცვას საქართველოს სხვა რეგიონებიც. ამ მიმართულებით საჭიროა საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს გააქტიურება და აღნიშნულ რეგიონებში ინოვაციური იდეების მქონე პოტენციური სტარტაპერების მოძიება.

ინოვაციური სტარტაპების პროგრამებთან მუშაობის დიდი გამოცდილება აქვს ისრაელს, თურქეთს, გერმანიას, ჩინეთს და სხვა ქვეყნებს. ვფიქრობ, მათი გამოცდილების შესწავლა და ანალიზი წარმატებულ სტარტაპებთან თანამშრომლობა მნიშვნელოვანი იქნება ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისთვის. სასურველია სტარტაპების პროგრამამ მოიცვას საქართველოს სხვა რეგიონებიც. ამ მიმართულებით საჭიროა საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტოს გააქტიურება და აღნიშნულ რეგიონებში ინოვაციური იდეების მქონე პოტენციური სტარტაპერების მოძიება.

ლიტერატურა

1. საქართველოს მთავრობის დადგენილება № 206 - დამწყები საწარმოების (სტარტაპების) ხელშეწყობის პროგრამა
2. Этапы планирования инновационного проекта <http://2dip.su/>
3. <http://www.innovationmanagement.se/imtool-articles/project-management-vs-managing-innovation-projects/>
4. KastenssonA.-Managing Innovation Projects – Sweden, Lulea 2011
5. <http://gita.gov.ge/>
6. <http://startup.gov.ge/>

REFERENCES

1. Resolution of the government of Georgia № 206 – program for promoting Beginner Enterprises (starters);
2. Steps of planning innovative projects <http://2dip.su/>